

Bamble
kommune

foto: Tom R. Halvorsen

Boligplan 2023-2027

Innholdsfortegnelse

1. Innledning.....	4
2. Attraktivitet	4
Status og utfordringer	4
Strategi	5
3. Eldre.....	6
Status.....	6
Utfordringer.....	6
Strategi	6
4. Personer med demens	7
Status.....	7
Utfordringer.....	7
Strategi	7
5. Personer med rusmiddelavhengighet	8
Status.....	8
Utfordringer.....	8
Strategi	8
6. Personer med psykiske helseutfordringer	9
Status.....	9
Utfordringer.....	9
Strategi	9
7. Personer med alvorlig ruslidelse og samtidig psykisk helseutfordring (ROP)	9
Status.....	9
Utfordringer.....	10
Strategi	10
8. Personer med funksjonsnedsettelse	10
Status.....	10
Utfordringer.....	11
Strategi	11
9. Flyktninger	11
Status.....	11
Utfordringer.....	12
Strategi	12
10. Vanskeligstilte på boligmarkedet	12

Status.....	12
Utfordringer.....	12
Strategi	13
11. Avslutning.....	13

1. Innledning

Bolig er et privat ansvar som skal finansieres av den enkelte. Samtidig er det viktig å gi hjelp til de som trenger det. Alle skal bo trygt i Bamble kommune. Å ha en trygg og stabil boligsituasjon er en forutsetning for å kunne leve et godt liv og å kunne delta i samfunnet. Det er derfor viktig å planlegge for en ønsket boligutvikling.

Denne temaplanen viser kommunale prioriteringer og strategier når det gjelder bolig. Planen tar for seg dagens status, utfordringer samt hvilken strategi kommunen bør velge innenfor hvert tema. Først etter politisk behandling kan planen følges opp av handlingsplaner med konkrete tiltak. Valg av tema i planen er basert på kommuneplanens samfunnsdel samt Boligsosial handlingsplan (2016- 2025). Følgende satsningsområder behandles:

- Attraktivitet
- Eldre
- Personer med demens
- Personer med rusmiddelavhengighet
- Personer med psykiske helseutfordringer
- Personer med alvorlig ruslidelse og samtidig psykisk helseutfordring (ROP)
- Personer med funksjonsnedsettelse
- Flyktninger
- Vanskeligstilte på boligmarkedet

Det første temaet- attraktivitet, er primært basert på forskning. Den øvrige teksten er skrevet med utgangspunkt i innspill fra ansatte i kommunen, samt ulike interesseorganisasjoner, råd og utvalg. Følgende organisasjoner, råd og utvalg har bidratt til arbeidet med Boligplanen:

- ✓ Langesund pensjonistforening
- ✓ Stathelle pensjonistforening
- ✓ Herre pensjonistforening
- ✓ Bamble og omegn internasjonale forening
- ✓ A-larm
- ✓ Mental Helse
- ✓ Norsk Forbund for Utviklingshemmede, Bamble
- ✓ Eldrerådet
- ✓ Rådet for personer med funksjonsnedsettelser
- ✓ Ungdomsrådet
- ✓ Helse- og omsorgsutvalget

2. Attraktivitet

Status og utfordringer

Attraktivitet er et vidt begrep som brukes på ulike måter med noe ulikt innhold og fokus. I kommuneplanens samfunnsdel knyttes attraktivitet til positive kvaliteter og vekst i relasjon til innbyggerne som bor i kommunen, de som besøker kommunen og næringsliv. Frem mot 2040 er det forventet en nedgang i Bambles innbyggertall. Samtidig blir befolknings-sammensetningen endret, det blir flere eldre og færre barn, unge og personer i arbeidsfør alder. En slik endring vil påvirke Bambles næringsliv og lokalsamfunn.

Bamble skal være et trygt og godt sted å bo for alle aldersgrupper. Det er viktig at de som allerede bor i kommunen ønsker å bli boende. Kommunen bør i sitt arbeid fokusere på å være et attraktivt bosted

for unge og barnefamilier for å jevne ut den forventede endringen i kommunens alderssammensetning. I neste del vil vi derfor fokusere på hvordan kommunen kan bidra til at Bamble i enda større grad er et attraktivt sted å bosette seg og bli værende.

Strategi

Kommuner jobber ofte med to hovedmål for å sikre at innbyggertallet i kommunen ikke synker; hvordan få personer til å bli boende, og hvordan sikre innflyttere. De strategiene som virker i en kommune, vil ikke nødvendigvis virke i en annen, og det er helt sentralt å tilpasse utviklingsarbeid til den lokale konteksten. Det kan være nødvendig å gjøre innbyggerundersøkelser for å skreddersy tiltak. Sentralt i et slikt arbeid vil være å kartlegge både kvaliteter og mangler. Hva verdsettes, hva er viktig å beholde og videreutvikle? Hvilke kvaliteter mangler, og hvordan kan disse utvikles?

Arbeid er den viktigste årsaken til at folk flytter, men kvaliteter ved stedet, familie og nettverk har også betydning for både flyttebeslutninger og beslutninger om å bli boende. Utgangspunktet bør være at tilflyttere skal ha nåde en jobb i bo- og arbeidsmarkedsregionen, og et lokalsamfunn de trives i. Tilflyttingsarbeidet må derfor bygge på analyser og kunnskap om eget sted samt regionens behov for arbeidskraft. Mange flytter til en kommune fordi det er en spennende arbeidsplass for en eller flere i familien. Relevant og interessant arbeid betyr mye for at folk blir boende. Kommunen bør fokusere på å utvikle et variert arbeidsmarked, som er viktig for å trekke unge til distriktet, samt å beholde de unge som vokser opp i kommunen. Selv om det er naturlig at noen innbyggere flytter ut av kommunen, er det mye å hente på at folk blir boende lengre. For å få til det kan kommunen jobbe for at innbyggerne skal kjenne seg hjemme i byen/kommunen og ha lyst til å bli. Kommunen må være god å bo i.

Hva kjennetegner en kommune som er god å bo i utover arbeidsmarkedet? Svaret på dette kan variere noe etter blant annet alderen på dem man spør. Det er forsket på hva som motiverer unge personer å bosette seg i distriktet. Selv om det kan diskuteres hvorvidt Bamble er å anses som en distriktskommune, anser vi at karakteristika ved Bamble som spredt bosetting og beliggenhet et stykke fra landets største byer gjør at denne forskningen er relevant. For det første er mange unge positive til å flytte til en distriktskommune. Flest ungdom fra distriktet er positive, men også unge fra sentrale strøk. En person som har positiv holdning til å bo i distriktene kjennetegnes av å i høyere grad verdsette lett tilgang til naturen, være godt kjent med lokalsamfunnet, bo i enebolig, leve med lite press om å lykkes på alle kanter og å kunne gi (framtidige) barn et godt oppvekstmiljø. En person som er negativ til å bo usentralt kjennetegnes av å verdsette et godt kollektivtilbud, et levende sentrum, ønsker å unngå pendling, ønsker å ha mange jobbmuligheter, og å ha et godt sosialt liv. Funnene peker på kvaliteter som kan være viktig å bevare i distriktene, og kvaliteter som er viktig å utvikle for å opprettholde bosetting i distriktene.

Når kommunen har fått nye innbyggere er det mange ulike tiltak som kan gjøres for å sikre at de blir boende. Lett tilgjengelig informasjon om kultur- og naturressurser som fins i kommunen, samt informasjon om frivillige organisasjoner og ulike aktivitetstilbud er sentralt. Deltakelse i nærmiljøet gjennom idrett, naturopplevelser eller frivillig arbeid lager et godt grunnlag for å skape tilhørighet. Det er viktig at innflyttere opplever at de er ønsket og blir satt pris på. Dette kan oppnås ved å inkludere nye innbyggere i store fellesarrangement som festivaler og feiringer, og at organisasjoner inspireres til å åpne dørene sine for nye innbyggere, og ikke være basert på lukkede vennegjenger.

Åpne og inkluderende lokalsamfunn, der innpass i arbeidsliv og godt sosialt liv er uavhengig av legning og etnisk bakgrunn, har større mulighet til å skape tilhørighet blant en større andel av innbyggerne. Bamble har over en årrekke vært avhengig av tilflytting fra utlandet for å opprettholde innbyggertallet. Arbeid for å inkludere og beholde innvandrere krever ekstra innsats og bør prioriteres.

Gode oppvekstmiljø og oppvekstvilkår er en sentral del av å utvikle Bamble. Kjærlighet til eller avsmak for hjemsted skapes tidlig. Arbeid med inkluderende skole- og barnehagemiljø og generelt helsefremmende arbeid er også arbeid for å styrke framtidig bosettingsgrunnlag. For tilflyttere med

svak stedstilhørighet er det ekstra viktig å jobbe for at de skal få nettverk og bli en del av lokalsamfunnet. Tilhørighet og medvirkning kan bidra til at ungdom ønsker å bo i distriktskommuner i framtida. Kommunene bør involvere barn og unge, slik at de får en reell mulighet til å påvirke lokalsamfunnets utvikling.

3. Eldre

Det er ulike definisjoner for hvem som defineres som «eldre», her følges eldrereformen «Leve hele livet», som anser at eldre er personer over 65 år.

Status

I Bamble kommune er det 3195 personer som er 65 år eller eldre. De kommende årene er det forventet at kommunen holder seg på samme antall innbyggere som i dag, som er litt over 14 000. Men andelen eldre vil øke og det blir færre barn og personer i yrkesaktiv alder. Eldre er ingen homogen gruppe, og det er vanskelig å anse dem som en «gruppe» om man ser bort fra alder. Eldre har ulik helse, ulike interesser, ønsker og behov- akkurat som alle andre i kommunen.

Det kan være utfordrende for eldre når helsen endres og boligen ikke lenger fungerer optimalt. De siste årene har det vært økt bygging av universelt utformede boliger i kommunen. Samtidig er det fortsatt slik at boligmassen i Bamble i 2022 består av 4956 eneboliger og 234 leiligheter. Størstedelen av boligene vi har i Bamble kommune er allerede bygd, og det er en stor andel eneboliger. Mange eneboliger er lite egnet å bo i når man blir eldre med tanke på trapper, dørterskler, etc.

Det har de siste årene vært et økt fokus på eldre, kvalitetsreformen for eldre- Leve hele livet (Meld. St. 15) er et eksempel. Regjeringen skal i løpet av 2023 legge frem en stortingsmelding; Bo trygt hjemme- reformen, som mest sannsynlig vil påvirke kommunes arbeid rettet mot eldre.

Utfordringer

De fleste som er 65 år eller eldre eier egen bolig. Utfordringen er at Bamble kommune har mange eneboliger, men få tilrettelagte boliger med alt på et plan. Det er bygd flere boliger med livsløpsstandard de siste årene, men boligene ligger relativt høyt i pris både når det gjelder innskudd og månedsløse. Mange eldre kan derfor bli boende i uegnede boliger.

I henhold til Helse og omsorgsplanen er Bamble kommunes mål at eldre skal bo lengst mulig i egen bolig. Kommunen har ikke nok boliger til å dekke behovet til de som kun ønsker en tilrettelagt bolig, men som ikke har behov for stasjonær døgntjenester.

Strategi

Planlegging av egen alderdom er viktig, og særlig med tanke på boforhold. Å tilrettelegge egen bolig er sentralt for en god alderdom. Innbyggere som ønsker en lettstelt leilighet, må selv skaffe seg dette, enten ved å tilrettelegge eller kjøpe egnet bolig. Bamble kommune må arbeide mot at alle nybygg har livsløpsstandard. Nye boligområder bør ha en variasjon av boliger i ulik størrelse og ulik pris. Boligområder må tilrettelegges for korte gangavstander, gode nærmiljø, sosiale møteplasser, universell utforming og infrastruktur som tar høyde for implementering av velferdsteknologiske løsninger. Det er viktig at boområder utformes med kort avstand til butikker og andre servicefunksjoner. Dette medvirker til at innbyggere i større grad opprettholder sosialt samvær, aktivitet og mulighet for å klare seg selv med ingen eller færre offentlige tjenester. Med tanke på Bamble kommunes spredte bebyggelse er et godt kollektivtransporttilbud viktig, kanskje spesielt når man blir eldre.

Tilpasning av eksisterende bolig, forebygging, helsefremming, rehabilitering, velferdsteknologi og digitalisering av tjenester er nasjonale satsningsområder som er rettet mot at personer kan bo lengre i egen bolig. Samtidig må vi ta høyde for at det er flere som vil trenge en omsorgsbolig eller sykehjemsplass. Videre bør det legges til rette for en meningsfull fritid, sosial kontakt og opplevelse av mestring. Friske eldre utgjør en viktig ressurs i lokalsamfunnet, og mange deltar aktivt i frivillig arbeid.

4. Personer med demens

Demens er en fellesbetegnelse på flere hjernesykdommer som medfører kognitiv svikt og andre funksjonstap, som påvirker evnen til å klare seg selv i dagliglivet. Hukommelsesproblemer, vansker med språket, orienteringsproblemer og vanskeligheter med daglige gjøremål er vanlig. Demens er ikke en normal del av aldring, men andelen med demens øker kraftig med alderen.

Status

Det er estimert at det i 2020 var ca. 280 personer med demens i Bamble kommune, og dette utgjør 1,99% av befolkningen i kommunen. Dette inkluderer alle former for demenstilstander. I 2025 er antallet beregnet til å være 352 personer, hvilket er 2,51% av befolkningen. I 2030 kan det være så mange som 442 personer med demens i kommunen, og antallet vil fortsette å øke frem til 2050. Når det gjelder demenssykdom og boforhold viser nasjonale tall at litt over 80 % av de som har langtids plass på sykehjem har demenssykdom. Over 40 prosent av de over 70 år og som får hjemmetjenester, har demens. Likevel bor de aller fleste med demens hjemme, og ikke på sykehjem. To tredeler av de om lag 100 000 med demens i Norge i 2020, bodde hjemme.

Utfordringer

Å ivareta et økende antall personer med demens vil være en utfordring for helse og omsorgssektoren. Kommunen må ta høyde for at flere personer vil ha behov for hjemmetjenester. Samtidig vil det mest sannsynlig også bli noe økt behov for heldøgns omsorg- og institusjonsplasser. Økt bruk av frivillighet og velferdsteknologi vil være avgjørende for å kunne gi best mulig tjenester fra det offentlige.

De siste årene av livet med demens vil i de fleste tilfeller kreve tilrettelegging av boligen, oppfølging av kosthold og ernæring, samt pleie og omsorg. Mange med demenssykdom tilbringer de siste månedene av livet på sykehjem og/eller i heldøgns omsorgsbolig, fordi omsorgen i eget hjem blir for krevende, både for tjenesteytere og pårørende.

Strategi

Det er sentralt å bygge ut korttids- og avlastningstilbudet i direkte tilknytning til eksisterende sykehjem. Det er også behov for å øke antall dagavdelingsplasser betraktelig. Vridning fra institusjon til hjemmebaserte tjenester er nødvendig for å sikre en videreutvikling og tilpasning av tjenestenivået i et mer bærekraftig perspektiv. For at personer med demens skal kunne bo lengst mulig hjemme er det nødvendig med bistand og avlastning for pårørende, for eksempel i form av dagtilbud og plass ved korttidsavdeling.

Det er behov for å øke folks kunnskap om demenssykdom og kognitiv svikt for at personer med denne diagnosen skal kunne fungere i lokalsamfunnet. Videre må det være tilgjengelige møteplasser for pårørende og berørte, og det må fokuseres på rekruttering av frivillige som kan hjelpe til med praktiske oppgaver og være aktivitetsvenner.

Det må jobbes systematisk, helhetlig og tett på brukeren. Å fastsette rett diagnose er sentralt for å sette inn riktige tiltak og behandling, noe som også vil kunne være med på å utsette behov for omsorgsbolig, heldøgns omsorgstjenester og eventuelt unødige sykehusinnleggelse. Slike tiltak kan

blant annet være velferdsteknologi og/eller dagtilbud. Videre må fokus på ernæring økes da en vet at dårlig ernæringsstatus er med på å forsterke demenssymptomer.

5. Personer med rusmiddelavhengighet

Rusmiddelavhengighet kjennetegnes av at brukeren har et sterkt ønske om å innta rusmiddelet, og har vansker med å kontrollere bruken. Personen opprettholder bruken til tross for skadelige konsekvenser, og kan prioritere rusmiddelinntak foran andre aktiviteter og forpliktelser.

Status

Alkoholbrukslidelser er de hyppigste rusbrukslidelsene i Norge, og alkohol er årsak til betydelig mer helsemessige og sosiale problemer i samfunnet enn illegale rusmidler. Tall fra Statistisk sentralbyrå (heretter SSB) viser økt omsetning av drikkevarer de siste 20 årene. Når det gjelder bruk av narkotika viser statistikk fra FHI at bruk av cannabis, amfetaminer, ecstasy/MDMA, og kokain har økt fra 2012 til 2021.

Mange med rusbruksutfordringer lever uten behov for kommunale tjenester. Ikke alle med rusmiddelavhengighet i Bamble søker om, eller bor i, kommunal bolig. Flere eier egen bolig, noen bor hos venner og familie, og noen få er bostedsløse.

Utfordringer

Rusmiddelavhengighet er en type sykdom som det ofte vil være utfordringer knyttet til. Personer vil ha bedre og dårligere faser, og dette vil være uforutsigbart.

Det som erfaringsmessig er en utfordring for kommunen er å bosette personer som er ferdig med behandling, og de som har en alvorlig rusmiddelavhengighet. Personene som har gjennomført rusbehandling ønsker som regel ikke å bo der de har bodd tidligere, da nærhet til tidligere miljø øker risikoen for tilbakefall. Det er viktig for mange å bli integrert i et vanlig bomiljø etter endt behandling.

Noen personer med alvorlig rusmiddelavhengighet skaper utfordringer for naboene. Dette kan skyldes besøkende, og ikke nødvendigvis leietageren selv. Årsaken til at personer søker kommunal bolig er at de har vanskeligheter med å skaffe bolig på det private markedet. Det er mange som ikke kjører bil, og det er behov for å bo i nærheten av et godt transporttilbud. Adferd knyttet til rusmiddelutfordringer kan være utfordrende i et ordinært boligområde, men kan også fungere uten anmerkninger.

Strategi

Bamble kommune har boliger til personer med rusmiddelavhengighet som gir døgnetvis oppfølging, og etterstreber å ha tettere oppfølging i en del kommunale boliger, samt privateide og leide boliger. Kommunens viktigste oppgave er å motivere til å ta imot hjelp i en eller annen form. Samtidig er det frivillig å motta tjenester fra Bamble kommune, og det er ikke er mulig eller ønskelig å «tvinge» folk til å motta tjenester.

Individuelle vurderinger, utfra personens behov og situasjon, må ligge til grunn for bosetting og andre hjelpetiltak. Vi ønsker en strategi rettet mot å matche behov og tilbud, på en måte som fremmer god helse og godt liv. Det er viktig å kunne benytte alle boområdene i kommunen til å bosette personer med denne typen utfordringer, slik at ikke alle bor i et nabolag. En god bolig i et godt nærmiljø er sentralt for å leve et godt liv.

6. Personer med psykiske helseutfordringer

Psykiske helseutfordringer er en betegnelse for sykdommer og tilstander som påvirker tanker og følelser, og dekker et vidt spekter av tilstander. Psykiske helseutfordringer kan medføre nedsatt funksjonsevne i dagliglivet og kan skape ubehag som reduserer livskvaliteten. Årsakene til psykiske helseutfordringer er som regel sammensatte, og er ofte en kombinasjon av arv-, miljøfaktorer og traumer.

Status

Om lag 14 % av den voksne befolkningen i Vestfold og Telemark er ganske preget av psykiske plager. Personer med psykiske helseutfordringer har ulike behov og ulike utfordringer. De fleste bor ikke i kommunal bolig, men bor i egen eid bolig eller leier privat. Størstedelen av de med psykiske helseutfordringer ivaretar egenomsorg og er i stor grad selvhjulpne. Dette kommer av at ingen bor lenge på institusjon innen psykisk helsevern. De som søker kommunal bolig har ofte sammensatte problemer. I tillegg til utfordringer knyttet til helse, kan andre aspekt som manglende nettverk og økonomi være problematisk.

Det er mange med psykiske helseutfordringer som ikke er i kontakt med helsevesenet, og det er derfor mange som ikke får behandling. Alvorlige psykisk sykdom er forbundet med uførhet, fysiske sykdommer og redusert forventet levealder.

Utfordringer

Det kan være en utfordring å bosette personer med store psykiske helseutfordringer. De har ofte sammensatte problemer, og helsen kan endre seg raskt. Det kan også være økt risiko for misbruk av medikamenter og illegale rusmidler. Det oppleves å være relativt lav terskel for «annerledes-het» i en del nabolag. Det blir oppfattet negativt at personer opptrer litt annerledes eller har en uvanlig atferd. Stigmatisering av beboere forekommer. Bamble kommune skal hjelpe de av innbyggerne som trenger det mest, men har vanskeligheter med å bosette personer med psykiske helseutfordringer. Personene kan ha bedre og dårligere faser, og helsen kan være uforutsigbar. Personer med alvorlige psykiske sykdom kan ha et lite sosialt nettverk hvor de kan få ekstra hjelp og støtte.

Strategi

Strategien for å håndtere de ulike utfordringene vil være å ta gode individuelle vurderinger utfra personens behov og situasjon. Bamble kommune bør også satse på å jobbe mer med inkludering. Hva betyr det å ha et inkluderende Bamble? Hvilke holdninger har vi ovenfor personer med psykiske helseutfordringer? I hvor stor grad bør vi tåle annerledeshet og variasjon?

7. Personer med alvorlig ruslidelse og samtidig psykisk helseutfordring (ROP)

Personer med dobbeltdiagnoser har rusmiddelavhengighet og samtidig psykisk sykdom. Det kan for eksempel være at rusen utløser en psykose, eller at psykiske utfordringer forsterkes av rusbruk.

Status

Personer med rusbrukslidelser er mer utsatt for fysiske helseutfordringer. Dette kan skyldes skadelige virkninger av rusmidlene. Sviktende egenomsorg kan også disponere for smittsomme og ikke-smittsomme sykdommer gjennom mangelfull ernæring, fysisk inaktivitet og sosial isolasjon. Når man har en eller flere psykiske sykdommer, samtidig som man har rusmiddelavhengighet, er det derfor stor

sannsynlighet for at man har dårlig helse. Behovet for bistand kan være stort på flere områder. Mange personer med ROP-lidelser har utfordringer med å fungere i hverdagslivet, og vil ha behov hjelp fra kommunen og spesialisthelsetjenesten. Noen har behov for oppfølging i bolig, og en del har behov for døgnbemannede tiltak. Det kan være utfordrende for kommunen å gi kontinuerlig og tett oppfølging. Det er også noen som velger å ikke motta tjenester fra kommunen.

I Bamble kommune er det ikke mange personer med dobbeltdiagnoser som er i kontakt med hjelpeapparatet. Samtidig er det slik at de kommunen har kontakt med har et stort hjelpebehov og har komplekse utfordringer.

Utfordringer

Flere av de som er i kontakt med hjelpeapparatet i denne brukergruppen har nedsatt evne til å ta vare på seg selv. Selv om mange har et nedsatt funksjonsnivå, er det store individuelle forskjeller. Da fokuset er på utfordringer har vi valgt å spesifikk omtale de som er alvorlig syke og som har behov for mye bistand. Noen av de som har et nedsatt funksjonsnivå er svært ressurskrevende. Å prioritere ressurser er likevel viktig for at alle skal ha et verdig liv.

Når det gjelder bolig er det mange ulike problemstillinger som bør sees på. Det kan være utfordringer knyttet til de som ikke ønsker bistand, men også utfordringer knyttet til de som mottar bistand. Hærverk på bolig er et gjentakende og kostbart problem. Det er også et problem at personer bosatt i andre kommuner lager mye støy og utrygghet hos beboere bosatt i Bamble. Dette gjelder spesielt på sommerhalvåret. Det å finne rett bolig er utfordrende, spesielt for de som ikke ønsker bistand. Selv om personer ikke ønsker bistand fra kommunen, trenger de et sted å bo.

Det vil være utfordringer knyttet å tildele bolig til personer med rusmisbruk og psykisk helseutfordringer, da både misbruket og sykdommen endrer seg over tid.

Strategi

Individuelle vurderinger og tiltak står igjen sentralt. Det er viktig å ha et bredt botilbud som er fleksibelt. Kommunen etterstreber døgnkontinuerlig oppfølging for de som trenger det, og tett oppfølging i boliger rundt om i kommunen. Det er sentralt å ha et bredt tilbud av ulike boliger på ulike steder, med og uten bemanning, for å skape god individuell oppfølging.

Bamble kommune bør fokusere på å bli mer inkluderende, og hvordan man kan skape et samfunn hvor det er plass til alle. Det er viktig å kunne bosette i alle kommunens boområder. Dette vil mest sannsynlig gi mindre belastning på nabolag enn om flere bosettes på samme sted. Samtidig er det sannsynlig at det alltid vil være problemstillinger knyttet til bosetting av personer med denne typen utfordringer.

8. Personer med funksjonsnedsettelse

Funksjonsnedsettelse innebærer tap av, skade på eller avvik i en kroppsdel eller i en av kroppens psykologiske, fysiologiske eller biologiske funksjoner. Mennesker med funksjonsnedsettelse er en sammensatt gruppe med ulike utfordringer og ulike typer funksjonsnedsettelser.

Status

Det er ulike definisjoner av fysisk funksjonsnedsettelse og dette gjør det vanskelig å finne god statistikk. Resultat fra SSBs arbeidskraftundersøkelse og levekårsundersøkelse, samt DFØ sin innbyggerundersøkelse, viser at andelen personer med funksjonsnedsettelse i Norge ligger på mellom 15% til 20%.

De fleste personer med funksjonsnedsettelse bor i egen eid bolig, og har ikke bruk for tjenester fra Bamble kommune. Personer med behov for botilbud fra kommunen har mer omfattende, men varierende, grad av omsorgsbehov, og kan ha vansker med å fungere i hverdagen uten bolig med bemanning. Personene har da omfattende funksjonsnedsettelse som kan være relatert til synshemming, bevegelses-hemming, hørselshemming, kognitive utfordringer og/eller psykososiale funksjonsnedsettelse.

Utfordringer

Det er to brukergrupper som det vil være utfordrende å gi gode tilbud til fremover; personer med autismespekterforstyrrelser og mennesker med sammensatt utfordringsbilde med stort pleie- og omsorgsbehov. Sentral og samtidig skjermet boligbeliggenhet er viktig. Inkludering i samfunnet i form av deltakelse i idrett, ulike aktiviteter og ha lett tilgang til ulike tjenester er viktig, samtidig må det også være plass og mulighet til å trekke seg tilbake for de som trenger det. Det er relativt få boliger i kommunen som har plass til mange hjelpemidler, og dette er også en utfordring. Videre bør boliger ligge sentralt da få i denne brukergruppen har bil og sertifikat.

Pårørende til hjemmeboende vil ha behov for avlastning, enten ved bruk av avlastningsbolig og/eller ulike aktivitetstilbud.

En utfordring som er tatt opp av pårørende er at en del av de yngre personene med funksjonsnedsettelse som bor i kommunal omsorgsbolig ikke får opparbeidet seg egenkapital mens de leier. Obligasjonslånsordningen som Bamble hadde frem til utgangen av 2021 var en mulighet til å opparbeide seg noe kapital mens man bodde i kommunal bolig. Innskuddet var med på å gi en følelse av eierskap, samt at innskuddet ble indeksjustert. Denne muligheten er nå borte.

Kommunens økonomi er en utfordring da mange tiltak er kostbare, da særlig med tanke på personal-kostnader. Det vil også være en utfordring å få tak i kvalifisert personell, og en del brukergrupper krever høy kompetanse.

Strategi

Kommunen skal gi gode bo- og tjenestetilbud til personer med funksjonsnedsettelse. Alle skal bo trygt og godt ut ifra deres forutsetninger og behov. Vi skal ha en variert og fleksibel boligmasse som kan dekke flere typer av behov. Bamble kommune bør snarlig starte planlegging rettet mot det boligbehovet vi vet kommer.

Kommunen skal arbeide for å gjøre tjenestene attraktive for brukere, og for ansatte. Det er viktig å legge opp til arbeidsformer som vil være attraktive for arbeidssøkere og ansatte slik at vi har god tilgang på kvalifisert personell.

9. Flyktninger

Flyktninger er ifølge FNs flyktningkonvensjon «enhver person som befinner seg utenfor det land han er borger av på grunn av velbegrunnet frykt for å bli forfulgt på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller tilhørighet til en spesiell sosial gruppe».

Status

De siste årene har det vært varierende hvor mange flyktninger som kommer til Bamble. Kommunestyret har bestemt at kommunen kan ta imot inntil 100 personer i 2022. Så langt har Bamble blitt anmodet om å ta imot 75 flyktninger. I 2022 forventer kommunen å bosette 78 flyktninger.

Utfordringer

Stor variasjon i antall flyktninger gjør at det er vanskelig å planlegge langsiktig. Dette gjelder alt fra boliger til antall ansatte som skal jobbe på flyktningetjenesten og voksenopplæringen. Det har vært stort fokus på at tomgangsleien i boligmassen tiltenkt flyktninger har vært høy over lang tid. Som konsekvens har det blitt arbeidet med å redusere boligmassen. Vi står nå i en ny situasjon og det er utfordrende å finne boliger raskt nok.

Bamble er en kommune med lite kollektivtransporttilbud slik at transport fra bolig, til barnehage, skole etc. blir en utfordring. Dette er særlig utfordrende med bosetting på Herre og i Vest Bamble.

Strategi

Arbeid med å implementere Husbankens saksbehandlingssystem for kommunale boliger (KoBo) vil være viktig for å få en helhetlig oversikt over ledige kommunale boliger som er tilgjengelige. Strategien er å ha en kommunal boligmasse med egnede boliger der hvor det er gode kommunikasjonsforbindelser dvs. langs metrolinja. For å ha fleksibilitet til å kunne motta flere flyktninger om behovet er der, vil strategien være å satse på å leie inn fra private.

10. Vanskeligstilte på boligmarkedet

Vanskeligstilte på boligmarkedet er personer som ikke har mulighet til å skaffe seg og/eller opprettholde en tilfredsstillende bosituasjon på egen hånd.

Status

Bamble kommune har en del levekårsutfordringer, slik som lavt utdanningsnivå, en høy andel mottakere av stønad til livsopphold og et høyt antall barn som lever i lavinntektsfamilier. Usikker og/eller lav inntekt kan gjøre det vanskelig å ha et stabilt sted å bo. I tilfeller hvor personer ikke er i stand til å skaffe seg egen bolig har Bamble kommune to virkemidler; kommunale utleieboliger og startlån. I 2021 var det 185 søknader om kommunal bolig og 96 husstander søkte om startlån til kjøp av egen bolig.

Utfordringer

Det er en utfordring at det private leiemarkedet i stor grad er enkeltpersoner som leier ut en ekstra bolig, og at det er få profesjonelle utleieaktører. Det gir et ustabilt privat leiemarked for mange husstander. De personene som søker om å leie kommunal bolig er personer som ikke finner seg en bolig på det private markedet. En del av disse er det vanskelig å bosette grunnet historikk med for eksempel rus. Hard bruk av boliger, manglete vask av bolig under botiden men også ved utflytting, samt støy er gjentakende problemstillinger.

Når det gjelder bruk av startlån for å hjelpe personer fra leiemarkedet til å eie er utfordringen lite variasjon i boligmarkedet. De fleste boligene som legges ut for salg er ganske dyre, og rimelige boliger er ofte i dårlig stand. Personer som for eksempel mottar uføretrygd når ofte ikke opp til lånebeløp som tilsvarer prisen til de fleste boligene som er til salgs.

En del av befolkningen som Bamble kommune er i kontakt med, har en dårlig økonomisk situasjon på grunn av gjeld. Dette skaper utfordringer på mange nivå, og god økonomisk planlegging er nøkkelen for å kunne ha et stabilt liv og en god bosituasjon.

Strategi

Bamble kommune må etterstrebe å hjelpe flest mulig med å oppnå en god og stabil bosituasjon, uansett om det er på eie eller leiemarkedet. Bamble kommune bør fortsette å leie ut kommunale boliger, selv om dette ikke er en lovpålagt oppgave. Det samme gjelder bruk av husbankens virkemidler, som startlån. Å ha gjengs leie i kommunale boliger er et debattert tema, hvor Husbanken anbefaler husleie på nivå med det private markedet for å hindre at personer blir «låst inne» i kommunale boliger og aldri vil kunne ha råd til å flytte til en annen bolig.

Å jobbe mot økt variasjon i kommunens boligmarked er viktig. Med variasjon menes ulik størrelse, ulik bo-form (borettslag, selveier, leie) og ulike priser.

11. Avslutning

Som nevnt innledningsvis er bolig et privat ansvar som skal finansieres av den enkelte. Samtidig er det viktig å gi hjelp til de som trenger det. Denne planen har omhandlet en rekke strategier, på ulike nivå og rettet mot ulike satsningsområder. Ett av satsningsområdene er å arbeide mot å få personer til å flytte til kommunen, samt å sikre at folk blir boende. Stikkord her er å analysere situasjonen i Bamble, samt fokusere på gode oppvekstvilkår, stedstilhørighet, og å være et åpent og inkluderende samfunn. Det fysiske miljøet er også sentralt. Nye boligområder bør ha en variasjon av boliger i ulik størrelse og ulik pris, de bør ha korte gangavstander, gode nærmiljø, sosiale møteplasser, og være universelt utformet. Videre bør kort avstand til butikker og andre servicefunksjoner vektlegges for å styrke mulighetene for sosialt samvær, aktivitet og mulighet for å klare seg selv med ingen eller få offentlige tjenester. Med tanke på Bamble kommunes spredte bebyggelse er et godt kollektivtransporttilbud viktig for alle aldersgrupper.

Bamble kommune må arbeide mot at alle nybygg har livsløpsstandard. Samtidig er det slik at de fleste boligene i Bamble allerede er bygd, noe som aktualiserer viktigheten av å planlegge egen alderdom og tilrettelegge egen bolig. Innbyggere som ønsker en lettstelt bolig må selv fremskaffe det. Det kommunale tjenestetilbudet må vris mot hjemmebaserte tjenester slik at eldre kan bo hjemme lengst mulig. Tilpasning av eksisterende bolig, forebygging, helsefremming, rehabilitering, velferdsteknologi og digitalisering av tjenester er nøkkelord i dette arbeidet. Samtidig må vi ta høyde for at flere vil trenge omsorgsbolig eller sykehjemsplass. Demenstilbudet må også tilpasses en økende andel med demens i befolkningen. Korttids- og avlastningstilbudet bør utvikles i direkte tilknytning til eksisterende sykehjem, det er også behov for å satse på dagavdelingsplasser.

Kommunens strategi rettet mot personer med rusmiddelavhengighet er å motivere til å ta imot hjelp. Det etterstrebes tettere oppfølging i en del kommunale boliger, samt private eide og leide boliger. Samtidig er det frivillig å motta tjenester fra Bamble kommune, og det er ikke er mulig eller ønskelig å «tvinge» folk til å motta tjenester. Individuelle vurderinger, utfra personens behov og situasjon, må ligge til grunn for bosetting og andre hjelpetiltak. Strategien om å ta individuelle vurderinger utfra personens behov og situasjon, gjelder også arbeidet rettet mot personer med psykiske helseutfordringer og personer med alvorlig ruslidelse og samtidig psykisk helseutfordring. For de med psykiske helseutfordringer og/eller alvorlig ruslidelse som har utfordringer med å bo, ønskes en strategi rettet mot å matche behov og tilbud, på en måte som fremmer god helse og godt liv. Det er viktig å kunne benytte alle boområdene i kommunen til å bosette personer med denne typen utfordringer, slik at ikke alle bor i et nabolag. En god bolig i et godt nærmiljø er sentralt for å leve et godt liv. Et bredt og fleksibelt boligtilbud er nødvendig.

En variert og fleksibel boligmasse er også viktig for å kunne gi et godt bo- og tjenestetilbud til personer med funksjonsnedsettelse. Det er store forskjeller i behov og forutsetninger, og variasjon i type boliger vil kunne gjøre det lettere å ivareta den enkeltes behov.

Når det gjelder bosetting av flyktninger er strategien å ha egnede boliger langs metrolinja hvor det er et godt kollektivtransporttilbud. Da behovet for boliger til flyktninger varierer over tid, vil det å leie inn boliger fra private være en strategi for å få en fleksibel boligmasse.

Vanskeligstilte på boligmarkedet skal gis hjelp til å oppnå en god og stabil bosituasjon, uansett om det er på eie eller leiemarkedet. Å leie ut kommunale boliger til de mest vanskeligstilte, samt videreformidle startlån er etablerte tiltak det er strategisk lurt å videreføre.

Inkludering har blitt løftet som viktig både for å være en attraktiv kommune å bosette seg i, samt viktig for å øke toleransen for personer som har en atferd som kan oppfattes som annerledes. En del av å fokusere på inkludering kan være å øke kunnskapen om for eksempel demens, psykiske helseutfordringer, og rusavhengighet. Et inkluderende samfunn med plass til alle vil gagne alle innbyggere. Å fokusere på inkluderende sosiale arenaer og meningsfulle fritidsaktiviteter er også viktig for å stimulere til frivillig arbeid, og ikke minst vil det ha positive følgeeffekter som redusert ensomhet og god livskvalitet.

Å ha en variert boligmasse er en gjentakende strategi som kan være vanskelig å utføre i praksis. Kommuneplanens arealdel kan legge premisser for boligutbyggingen i kommunen. Det må også være politisk vilje til å ha økt variasjon i kommunens boligmasse. Med variasjon menes ulik størrelse, ulik bo-form (borettslag, selveier, leie) og ulike priser. Å oppnå fleksibilitet og variasjon i den kommunale boligmassen er også utfordrende. Flexibilitet forutsetter at det er ledige boliger å velge mellom, hvilket betyr at kommunen må ha tomme boliger. Tomme boliger er en belastning på kommuneøkonomien i form av tomgangsleie. Likevel er tomgang en nødvendighet for å oppnå fleksibilitet. Samtidig er det slik at den kommunale boligmassen ikke bør være for stor, da det fører til betydelig økonomisk belastning på kommunens økonomi. Å leie kommunal bolig ansees heller ikke som en ideell løsning på en persons bosituasjon, da er det å eie egen bolig eller å leie privat er å foretrekke.

Kommunens pressede økonomi de kommende årene vil føre til harde prioriteringer på alle områder. Det totale tjenestetilbudet til kommunen må vurderes nøye fremover, og generelt vil innbyggere i større grad måtte ta mer personlig og økonomisk ansvar når det gjelder bolig. Frivilligheten og kjøp av private tjenester vil kunne avlaste kommunen noe, og det blir viktig å reflektere over hva som er kommunens ansvar og hva som er et privat ansvar. For samtlige kommunalområder må det gjøres prioriteringer når det gjelder å minske den økonomiske belastningen på kommunen. Det er også forventet vanskeligheter med å rekruttere personell med høy kompetanse, noe som legger ytterligere press på hvordan kommunen løser behovet for tjenester.

Bamble kommunes videre arbeid på dette feltet blir også påvirket av eksterne rammer. Når forslaget til statsbudsjettet ble lagt frem i oktober 2022 ble det klart at Husbankens investeringstilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser blir kuttet og at kommunene ikke får midler til dette i 2023. Det er mulig at tilskuddet blir innført igjen i 2024, men dette er usikkert per i dag. At kommunen ikke vil få investeringstilskudd vil ha innvirkning på hvilke handlingsrom kommunen har i årene fremover. Det er også en mulig lovendring på gang rettet mot å legge økt ansvar på kommunen til å drive boligsosialt arbeid. Om «Lov om kommunenes ansvar på det boligsosiale feltet, Prop. 132 L (2021-22), blir vedtatt vil det føre til en tydeliggjøring av kommunens ansvar på det boligsosiale området. Arbeidet på det boligsosiale feltet i kommunen vil da innrettes etter den lovformulering som vedtas.

I det videre arbeidet er det helt sentralt å tenke grundig gjennom hva som er behovet og hvilke tiltak som er økonomisk gjennomførbare. Mange tiltak som er ønskelige, vil det kanskje ikke være økonomisk mulig å få gjennomført.